

**§ 9 Kulturdepartementets betänkande "Låt fler forma
framtiden" SOU 2016:5***Remiss från kommunstyrelsen, dnr 110-499/2016*

Dnr 150-458/2016

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar den till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen av Kulturdepartementets betänkande "Låt fler forma framtiden" SOU 2016:5.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2016-04-29.

Kommunstyrelsen har remitterat till bl.a. äldrenämnden Betänkandet SOU 2016:5 "Låt fler forma framtiden" för yttrande senast 2016-05-20.

Betänkandet föreslår ändringar i lagen, dels i kommunallagen där ett införande av en så kallad folkmotion föreslås. Om minst en procent av de folkbokförda i kommunen eller landstinget väcker motionen så ska denna tas upp till behandling. En annan förändring är rätten att ha kvar sin kommunfullmäktigeplats under en period av föräldraledighet eller sjukdom. Det föreslås också att rösträttsåldern sänks till 16 år under en försöksperiod till och med valet till kommunfullmäktige 2022. Vidare framförs förslag kring representativitet inom det politiska livet, de förtroendevaldas villkor, och den lokala politikens organisering. Utredningen framför också förslag till hur demokratin kan utvecklas utanför den traditionella påverkan via val till riksdag och kommuner.

Äldreförvaltningen anser att detta är grundläggande frågor i vår demokrati och är generellt sett positiva till de ståndpunkter och de förslag som framställs. Det är dock endast i mindre omfattning som betänkandet direkt berör äldre, även om äldre personer givetvis också berörs generellt av de förändringar som föreslås.

Utredningen visar att äldre generellt inte är underrepresenterade i det politiska livet. Äldreförvaltningen anser ändå att det är viktigt att äldre personers erfarenhet tas till vara. Dels för att äldres

intressen ska kunna bevakas men också för partiernas egen skull då äldres medverkan skapar en stabilitet i det politiska livet. Sammantaget innebär förslagen i utredningen vissa ökade kostnader för landets kommuner och i vissa fall även minskade kostnader. Dock är kostnadsökningen inte i den omfattningen att den nämnvärt skulle påverka en kommun. Däremot bör utredningens förslag kunna innebära positiva effekter för kommunerna.

Yrkanden

Ordföranden Torun Boucher (V) med instämmande av övriga ledamöter och tjänstgörande ersättare yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut. I detta instämmer ersättaren Erik Vallström (Fi).

Vice ordföranden Sofia Modigh (KD) och ledamoten Dennis Wedin m.fl. (M) anmäler ett gemensamt särskilt uttalande.

Ledamoten Ann-Katrin Åslund (L) anmäler ett eget särskilt uttalande.

Beslutsgång

Ordföranden Torun Boucher (V) finner att nämnden beslöt utan omröstning enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande från (KD) och (M):

”I regeringens demokratiutredning ”Låt fler forma framtiden” lyfts viktiga aspekter om representation, delaktighet och politiskt inflytande i det svenska samhället. Vi delar uppfattningen om vikten av att stärka människors egenmakt samt att individer ska kunna påverka den politiska maktutövningen oavsett kön, hudfärg, språklig, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller socioekonomisk status. Demokrati är kärnan i vårt samhälle och hör till ett av de viktigaste värden vi har. Genom delaktighet och inflytande skapar vi ett Stockholm som håller ihop. Vi vill att varje person ska känna att han eller hon styr över sin egen vardag. Det innebär bland annat att flytta beslut från politikerna till medborgarna. Vi värnar om det representativa styrelsesättet. De förtroendevalda politikerna är medborgarnas företrädare.

Delar av utredningens förslag är dock undermåliga. Att staten exempelvis ska reglera de politiska partiernas interna processer riskerar snarast att försvaga de politiska partiernas interndemokrati än att stärka inflytande för den enskilda individen. Vidare föreslås i utredningen att fullmäktiges partier bör överväga en begränsning

Utdragbestyrkande

av antal mandatperioder som en person kan inneha en ordförandepost. Detta är emellertid ett uppdrag som handlar om respektive kandidats förtroende samt partiernas interna valprocesser. Att begränsa antalet mandatperioder för ordförande i styrelser och nämnder är att inte ta hänsyn till dessa perspektiv. Vi ställer oss även kritiska till förslaget om att kommuner ska genomföra en försöksverksamhet med rösträtt från 16 år i valen 2018 och 2022 i syfte att stärka ungas delaktighet. Att skapa delaktighet och förståelse över den representativa demokratin uppfylls inte per automatik av en valsedel, utan av kunskap, information och kritisk granskning. Här fyller skolan en viktig roll. Som nämns i utredningen bör skolan samverka mer med den politiska förvaltningen i kommuner och landsting för att kunna skapa förståelse för hur den lokala demokratin fungerar.

De slutsatser som presenteras i demokratiutredningen kräver en bred politisk förankring. Stabilitet är eftersträvänsvärt när det gäller kommunalpolitiska och demokratiska styrmodeller. Vissa förslag som anges strider mot väletablerade demokratiska principer som länge legat till grund i Sveriges politiska system samt mot principer om den representativa demokratin. Den demokratiska utformningen av vårt politiska system behöver debatteras och diskuteras ofta för att dess legitimitet ska kunna accepteras, delas av alla, fortsatt vitaliseras och fördjupas så att alla har chansen att göra sin röst hörd. Att i allt för stor omfattning och i all för stor hast förändra den demokratiska och politiska styrningen i exempelvis Stockholms stad skulle dock vara en stor apparat.”

Särskilt uttalande från (L):

”Utredningen lägger fram ett stort antal förslag som berör både formella och informella arenor för demokratin, på såväl nationell som lokal nivå. Vi Liberalerna vill allmänt precis som utredningen betona vikten av att arbeta för att få in nya medborgare, såväl ungdomar som invandrare, i demokratin. Såväl skolan som partierna, civilsamhället och offentliga myndigheter har en viktig uppgift att sprida kunskap om hur demokratin fungerar och vilka rättigheter man har som medborgare i det svenska samhället. Att ge stöd till organisationer och initiativ som syftar till att utbilda nya medborgare i hur demokratin fungerar är en viktig del i detta.

Vi vill vidare beröra några av de förslag som har störst betydelse för den kommunala demokratin, i den ordning de förekommer i utredningen.

De förtroendevalda och den sociala representativiteten

Vi har svårt att se hur partierna i fullmäktige skulle kunna samordna sina nomineringsprocesser för att uppnå jämställda kommunala bolagsstyrelser. Vägen till en mer jämställd sammansättning av kommunala bolagsstyrelser måste istället gå via ett aktivt jämställdhetsarbete inom varje respektive parti. Det är också oklart vad utredningens förslag om att nominera en kvinna och en man för varje post egentligen innebär och hur det praktiskt skulle förverkligas. Det tycks som att representantskapet, medlemsmötet eller annat nominerande organ alltså skulle nominera två personer, där sedan valprocessen i fullmäktige innebär att en av dem väljs. I så fall innebär förslaget att partiets medlemmar får sämre möjligheter att påverka vem som företräder partiet, vilket verkar strida mot utredningens ansats i övrigt. Detta tycks också värst drabba de mindre partierna, som ofta bara har en representant i en nämnd eller bolagsstyrelse. Det måste också på något sätt avgöras vilka partier som ska företrädas av en kvinnlig respektive manlig kandidat.

De förtroendevaldas villkor

Vi anser inte att det är aktuellt för Stockholms del att prova direktval till geografiska nämnder, i vår kommuns fall stadsdelsnämnderna. Vi välkomnar att utredningen har tagit intryck av de problem helt direktvalda nämnder skulle kunna medföra i en kommun som Stockholm. Men att experimentera med ett blandat valsätt där vissa mandat tillsätts av fullmäktige och andra direkt av väljarna, som utredningen föreslår, riskerar att leda till en kanske ännu oklarare ansvarsfördelning.

Stopptider för kommunala möten är ofta en bra idé. Vi tillstyrker förslagen om att lätta på bosättningsreglerna för fullmäktigeledamöter. I synnerhet i Stockholmsregionen gör bosättningsreglerna att det är svårt för yngre personer att sitta i kommunfullmäktige i de mindre kranskommunerna utan att bli starkt begränsade i sin jakt på bostad. Vi tillstyrker också förslaget om att möjliggöra för hel- eller deltidsarvoderade förtroendevalda att vara föräldralediga. I Stockholm tillämpas denna ordning redan idag.

Den lokala politikens organisering

Vi ställer oss tveksamma till idén om ett demokratibokslut. Det tycks alltså vara ett slags granskning av korrektheten och

Utdragbestyrkande

utförligheten i den redovisning som nämnderna lämnar till fullmäktige. Det torde i första hand vara en sak för revisorerna att granska. Vi vill starkt avråda från att ett sådant uppdrag lämnas till valnämnden. Det är av mycket stor vikt att valnämndens renodlat valadministrativa roll värnas.

Vad gäller förslaget om att en eller ett par gånger per år anordna allmänpolitiska debatter i fullmäktige så torde det förslaget vara tillgodosett genom budgetdebatten varje år, liksom genom fullmäktiges frågestunder.

Det förstärkta folkinitiativet

Liberalerna ställer sig tveksamma till utredningens rekommendation om att partierna i fullmäktige ska komma överens före en lokal folkomröstning om villkoren för att respektera valresultatet, och att en riktlinje för ett löfte om att respektera folkviljan bör vara 50 procents valdeltagande. Det finns en rad faktorer som gör att en sådan riktlinje inte alltid är lämplig. Valdeltagandet i de kommunala valen är på 83 procent betydligt högre. Vissa stora ärenden kan vara av en sådan omfattning att de påverkar kommunens verksamhet under lång tid och inom ett flertal verksamhetsområden, och kan till och med komma att utgöra huvudtemat under en kommunal valkampanj. Då bör det vara partierna obetaget, i synnerhet om valresultatet knappt överstiger 50 procent och folkviljan är splittrad, att utifrån det mandat som väljarna gett dem i kommunalvalet ta ansvar för helheten även om det strider mot resultatet i en folkomröstning.

Medborgarförslag och folkmotion

Vi ställer oss avvaktande till förslaget om folkmotioner. Nuvarande ordning med medborgarförslag till stadsdelsnämnderna fungerar i huvudsak bra – i vart fall skulle det innebära en mycket stor förändring att ersätta dessa med folkmotioner.

Eftersom Stockholm är en så pass stor kommun kommer antalet folkmotioner förmodligen att vara begränsat. Förslag som kan mobilisera flera tusen invånare kommer förmodligen att härröra sig till ärenden som redan är föremål för politisk behandling – till exempel byggprojekt. Det finns en risk att det skapas falska förhoppningar om vilken möjlighet som finns att på motionsväg påverka ett ärende som har en lagstadgad gång.

Liberalerna vill avstyrka förslaget om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år vid de kommunala valen. Vi anser att det fortfarande är angeläget att det finns en koppling mellan den allmänna myndighetsåldern och de rättigheter och skyldigheter som det politiska medborgarskapet medför. Däremot bör rösträtten i kommunala val gälla från och med det år man fyller 18, istället för dagen. För att sänka den effektiva åldern för rösträttsdebut bör också skilda valdagar återinföras. Som utredaren konstaterar har Sverige långt mellan valen och den representativa demokratin skulle må bra av att demokratins mekanismer fick komma till användning oftare.

Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

Vi tillstyrker förslagen om större möjligheter till assistans och service för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att utöva kommunala förtroendeuppdrag. Vi uppmanar regeringen att återkomma med förslag för att garantera att kommunala möteslokaler är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det bör inte bara gälla möteslokaler för kommunala organ utan även samråd, konferenser och andra möten som anordnas av kommunen.

En fråga som utredningen inte berör men som gott kunde ha tagits upp rör möjligheten för ledamöter i funktionshindersråd att få arvode och kompensation för förlorad arbetsinkomst på samma villkor som partipolitiskt tillsatta ledamöter av samma råd.

Övrigt

Att upprätthålla legitimiteten hos demokratin är som utredningen konstaterar en central uppgift. Även om det inte har varit föremål för utredningens uppdrag vill vi ta upp vikten av att arbeta mot valfusk och andra former av oredligt förfarande vid val. Regeringen bör överväga förslag som skärper valhemligheten, liksom att förbjuda personer som dömts för otillbörligt verkande vid röstning att vara valbara vid nästkommande allmänna val.”

§ 10 Stockholms stads EU-policy

Remiss från kommunstyrelsen, dnr 171-1890/2015

Dnr 150-446/2016

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar den till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen av förslag till Stockholms stads EU-policy.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2016-04-25.

Kommunstyrelsen har remitterat till bl.a. äldrenämnden förslag till Stockholms stads EU-policy för yttrande senast 2016-05-23.

Stockholms stad har haft en Policy om EU-politik som antogs av kommunfullmäktige i april 2013. Den policyn har kompletterat stadens Övergripande mål, inriktning och riktlinjer för det internationella arbetet. I stadens budget för 2015 anges det att Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna ska revideras. Stadsledningskontoret har nu tagit fram ett förslag till en ny EU-policy.

Enligt det nya förslaget ska EU-policy klargöra stadens övergripande inställning till det europeiska samarbetet som i sin tur ska leda till att staden når målen i Vision 2040. Tre principer lyfts fram i EU-policyn och dessa ska vara vägledande för stadens EU-arbete:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom remissen. Förslaget att varje förvaltning och bolag ska utarbeta och anta egna riktlinjer för policyarbetet är ett bra verktyg för att EU-arbetet ska prioriteras åt ett stockholmsgemensamt håll. Förslaget går helt i linje med de pågående projekt som äldreförvaltningen medverkar i och som beskrivs kortfattat i tjänstutlåtandet.